

TIIVISTELMÄRAPORTTI

Kansalaisyhteiskunnan rooli maanpuolustuksessa: Näkökulmana deliberatiiviset kansalaisfooromit

Harri Raisio, Vaasan yliopisto (Wolffintie 34, 65200 Vaasa, harri.raisio@uva.fi,
Alisa Puustinen, Vaasan yliopisto
Mika Hyytiäinen, Maanpuolustuskorkeakoulu
Pirkko Vartiainen, Vaasan yliopisto
Sirpa Virta, Tampereen yliopisto
Tarja Wiikinkoski, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto,
Maanpuolustuskorkeakoulu

Tiivistelmä: Tutkimushankkeessa on tarkasteltu deliberatiivisen demokratian toiminnallisia mahdollisuuksia ja haasteita maanpuolustuksen ja turvallisuuden toimialoilla. Hankkeessa toteutettiin kolme turvallisuuskahvilaksi nimettyä deliberatiivisen kansalaisosallistumisen toimintamallia. Kokeilujen perusteella voidaan todeta, että turvallisuuskahvilat soveltuvat kansalaisten ja viranomaisten välisen vuorovaikutuksen välineiksi esimerkiksi debriefing-tyyppisesti kriisitilanteiden jälkihoidossa tai kehkeytyvien potentiaalisesti turvallisuutta uhkaavien yhteiskunnallisten ilmiöiden käsittelyssä. Niiden potentiaali on suurimmillaan kysymyksissä, joissa mielipiteet ja asenteet ovat polarisoituneet, ja eri osapuolten toivotaan vuorovaikutuksen sekä puntaroivan tiedonkäsittelyn kautta rakentavan asiasta yhteistä ymmärrystä. Turvallisuuskahviloiden ei kuitenkaan nähdä soveltuvan nopeatahtisen operatiivisen päätöksenteon tueksi. Turvallisuuskahviloilla on sekä kansalaisten osallisuutta tukeva itseisarvo että kansalaisten turvallisuustietoisuuden, omaehtoisen varautumisen sekä vuorovaikutteisen viranomaisviestinnän kehittymiseen liittyvää välineellistä arvoa. Mallin ongelmakohtat keskittyvät osallistujajoukon edustavuuden varmistamiseen, vaikuttavuuden takaamiseen sekä turvallisuuskahviloiden järjestämisen vastuuttamiseen. Tutkimushankkeessa tehtyjen pilottien kokemusten pohjalta voidaan alustavasti todeta, että kansalaisosallistumisen sekä sen myötä turvallisuustietoisuuden ja omaehtoisen varautumisen lisääntymisellä on mahdollisuus vahvistaa väestön toimintakykyä ja henkistä kriisinkestävyyttä myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Pidemmälle viedyt johtopäätökset edellyttävät kuitenkin useampien turvallisuuskahviloiden toteutusta ja niihin liittyvää jatkotutkimusta.

1. Johdanto

*Deliberatiivisessa demokratiassa*¹ on pohjimmiltaan kyse ideaalista hallintatavasta, jossa kollektiiviseen päätöksentekoon osallistuvat kaikki tahot (tai heidän edustajansa), joita käsiteltävä asia koskee, ja jossa päätöksenteko pohjautuu vuorovaikutteiseen argumenttien punnitsemiseen². Keskeisiä deliberaation standardeja ovat muun muassa keskinäinen kunnioitus, vallankäytön poissaolo, näkemysten perusteleminen ja

1 Kotimaisten kielten keskus suosittaa deliberatiivisen demokratian suomenkieliseksi vastineeksi keskustelemaa demokratiaa. Deliberatiivisen demokratian instituutti ry:n järjestämässä käännöskilpailussa puolestaan puntaroiva demokratia -käsite sai eniten ääniä. Kotimaisessa tutkimuskirjallisuudessa käytetään kuitenkin edelleen lähes yksinomaan deliberatiivisen demokratian käsitettä.

2 Elster, J. (1998). Introduction. Teoksessa *Deliberative Democracy*, Elster, J. (toim.), Cambridge: Cambridge University Press, 1–18.

vilpittömyys³. Erilaisia deliberatiivisia toimintamalleja on pilotoitu eri puolilla maailmaa lukuisilla eri toimialoilla⁴. Näissä erilaisissa mikrotason *deliberatiivissa kansalaisfoorumeissa* joukko tavallisia kansalaisia kokoontuu käsittelemään tiettyä ajankohtaista haastavaa asiakysymystä. He käyvät fasilitoituja pienryhmäkeskusteluja ja saavat monipuolista tietoa keskustelujen tueksi. Riippuen kansalaisfoorumin mallista, päättyy tilaisuus yhteisen kannanoton laadintaan ja/tai deliberaation myötä mahdollisesti tapahtuneen mielipiteiden muutosten mittaamiseen. Ihanteellisesti kansalaisfoorumit on kytketty osaksi todellisia päätöksentekoprosesseja, välttämällä näin osallistumisen illuusion muodostumisen⁵.

Vaikka deliberatiivisen demokratian ihanteet ja käytänteet ovat levinneet monille yhteiskunnan eri osa-alueille, voi turvallisuuden ja erityisesti maanpuolustuksen nähdä vielä muodostavan oman suljetun saarekkeensa⁶. Maailmanlaajuisesti deliberatiivisia kansalaisfoorumeita on löydettävissä turvallisuuden ja maanpuolustuksen aloilta vain vähäinen määrä. Tämän voi tulkita ristiriidaksi suhteessa globaalisti muuttuneeseen turvallisuusympäristöön, erityisesti liittyen *hybridiiuhkiin* ja *hybridisodankäyntiin*.

Hybridisodankäynnin voi nähdä edellyttävän puolustusvoimilta ja siviiliviranomaisilta entistä avoimempaa toimintaa. Demokratian vahvistaminen toimisi näin ollen vastavoimana hybridisodankäynnin manipulatiivisille vaikutteille ja antaisi kansalaisille mahdollisuuden ymmärtää niitä elementtejä ja vaiheita, joita tämänkaltaiseen toimintaan liittyy⁷.

Kansalaisyhteiskunnan roolin tarkastelu jää kuitenkin suhteellisen vähäiseksi sotatieteellisessä kirjallisuudessa. Esimerkiksi tarkasteltaessa *siviili-sotilas -suhteisiin* liittyvää kirjallisuutta, näyttää se keskittyvän pääosin puolustusvoimien ja poliittisen johdon välisten suhteiden tarkasteluun, eikä suoraan siviili- tai kansalaisyhteiskunnan ja sotilashallinnon suhteeseen osana demokraattista järjestelmää⁸. Toimikenttä on todellisuudessa kuitenkin paljon laajempi, pitäen sisällään kaikki lukuisat vuorovaikutussuhteet ja rajapinnat puolustusvoimien ja siviiliyhteiskunnan välillä⁹. Yhdeksi tällaiseksi rajapinnaksi voidaan tulkita tutkimushankkeessa tarkastelun kohteena olevat *turvallisuuskahviloiksi* nimetyt deliberatiiviset kansalaisosallistumisen toimintamallit eli uudenlaiset tavat saada aikaan vuorovaikutusta ja reflektointia puolustusvoimien, muiden turvallisuusviranomaisten ja laajemman kansalaisyhteiskunnan välillä.

2. Tutkimuksen tavoite ja suunnitelma

Tutkimushankkeen tavoitteena on selvittää deliberatiivisen, puntaroivan kansalaiskeskustelun soveltuvuutta puolustusvoimien, muiden turvallisuusviranomaisten (pääasiassa poliisi ja pelastuslaitos) ja kansalaisten välisen vuorovaikutuksen välineeksi

3 Mansbridge, J. (2015). A Minimalist Definition of Deliberation. Teoksessa *Deliberation and Development: Re-thinking the Role of Voice and Collective Action in Unequal Societies*, Heller, P. & Rao, V. (toim.), Washington, DC: World Bank, 27–50.

4 Grönlund, K., Bächtiger, A. & Setälä, M. (toim.) (2014). *Deliberative Mini-Publics: Involving Citizens in the Democratic Process*. ECPR Press: Colchester; Fung, A (2015). *Putting the Public Back into Governance: The Challenges of Citizen Participation and its Future*. *Public Administration Review* 75(4), 513–522.

5 Johnson, G.F. (2015). *Democratic illusion: deliberative democracy in Canadian public policy*. Toronto: University of Toronto Press.

6 Raisio, H. & Virta, S. (2016). Kansalaisraati turvallisuudesta – Turvallisuuden kontingenssit ja deliberaation mahdollisuudet. *Hallinnon tutkimus* 35(3), 223–236

7 Bartkowski, M. (2015). *Nonviolent Civilian Defense to Counter Russian Hybrid Warfare*. The Johns Hopkins University Center for Advanced Governmental Studies. White Paper. Saatavilla 25.11.2016: http://advanced.jhu.edu/wp-content/uploads/2015/03/GOV1501_WhitePaper_Bartkowski.pdf; Uusipaavalniemi, S. & Puistola, J-A (2016). *Hybridiiuhat ja yhteiskunnan varautuminen*. Tutkimuskatsaus 04-2016, Puolustusvoimien tutkimuslaitos, Helsinki.

8 Levy, Y. (2016). What is Controlled by Civilian Control of the Military? Control of the Military vs. Control of Militarization. *Armed Forces & Society* 42(1), 75–98.

9 Huhtinen, A.M., Tallberg, T. & Mäkinen, J. (2014). Ihmis- ja käyttäytymistieteet sotatieteellisessä tarkastelussa. *Tiede ja Ase* 72(1), 166–178.

sekä tätä kautta tutkia menetelmän toimivuutta yhteisöjen sosiaalisen kriinkestävyyden vahvistamisessa. Keskeinen taustaoletus on, että kansalaisten osallistumista ja demokratiaa vahvistamalla voidaan parantaa yhteiskunnan henkistä kriinkestävyyttä sekä tukea väestön toimintakyvyn ylläpysymistä myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tutkimuksen fokuksessa on analysoida, kyetäänkö tässä haastavassa toimintakontekstissa mahdollistamaan deliberaation vähimmäisvaateiden toteutuminen.

Päätutkimuskysymys on:

Mitkä ovat deliberatiivisen, puntaroivan demokratian toiminnalliset mahdollisuudet ja haasteet maanpuolustuksen ja turvallisuuden toimialoilla?

Hanke jakautui edelleen kolmeen tutkimustehtävään:

1. *Toteutettavien deliberatiivisten turvallisuuskahviloiden suunnittelu:* Deliberatiivisesta demokratiasta on kansainvälisesti ja kansallisestikin jo laajasti tutkimusta. Aiemmat tutkimustulokset ja deliberatiivisten kansalaisraatien sekä World Café -mallien toteuttaminen loivat pohjan tässä hankkeessa toteutettujen turvallisuuskahviloiden suunnitteluun.

2. *Turvallisuuskahviloiden toteutus ja analysointi:* Hankkeessa toteutettiin suunnittelutyön pohjalta kolme deliberatiivista toimintamallia eli turvallisuuskahvilaa. Ensimmäinen näistä toteutettiin Torniossa 25.5.2016, toinen Seinäjoella 31.5.2016 ja kolmas Helsingissä Santahaminan varuskunnassa 6.9.2016. Kahvilat olivat sekä kriisin syvyydeltään (normaaliolojen häiriötilanne, valmiuslain käyttöönotto, sotilaallinen tilanne) että ajalliselta näkökannaltaan (jo tapahtunut, harjoituksen aikainen, tulevaisuutta pohtiva) erilaisia.

Torniossa pääyhteistyökumppanina oli Maahanmuuttovirasto. Turvallisuuskahvilalla haettiin asukasnäkökulmaa järjestelykeskuksen perustamisesta sekä ideoita toiminnan kehittämiseksi mahdollisia tulevaisuuden tilanteita varten. Seinäjoella pääyhteistyökumppanina oli Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. Turvallisuuskahvila fokuoitiin kansalaisten peruskäsityksiin turvallisuudesta ja varautumisesta sekä viranomaisten ja kansalaisten rooleihin ja tehtäviin erilaisissa vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Syntyneet ideat ja näkemykset toimivat syötteenä PohjaBotten16-valmiusharjoitukseen. Helsingissä pääyhteistyökumppanina oli Kaartin jääkäriyrykmentti. Keskeisenä käsiteltävänä kysymyksenä oli se, mitä vakavat hybridiuhat edellyttävän kansalaiselta. Turvallisuuskahvila toteutettiin keskellä sota- ja viranomaisyhteistyöharjoitusta (Kehä16). Jokaiseen turvallisuuskahvilaan oli pyrkimyksenä valita laaja-alaisen markkinoinnin myötä ilmoittautuneista asukkaista 30 henkilön monipuolinen osallistujajoukko. Turvallisuuskahvilat kestivät keskimäärin 4 ½ tuntia ja ne sisälsivät kolme vaihetta: tiedonsaannin, fasilitoidut pienryhmäkeskustelut ja kollektiivisen näkemyksen muodostamisen niin sanottujen idealomakkeiden¹⁰ arvioinnin myötä.

3. *Suosituksien kehittäminen deliberatiivisen, puntaroivan kansalaiskeskustelun soveltamisesta maanpuolustuksen ja turvallisuuden toimialoilla:* Deliberatiivisten toimintamallien juurruttaminen vakiintuneeksi ja vaikuttavaksi toiminnaksi on koettu haastavaksi. Tähän pyritään vastaamaan laatimalla toteutetuista piloteista kerättyyn tutkimusaineistoon perustuvia suosituksia puntaroivan kansalaiskeskustelun soveltamisesta turvallisuushallinnossa. Vaasan yliopiston julkaisusarjassa vuoden 2017 alkupuolella ilmestyvässä raportissa suositusten yhteydessä kuvataan yksityiskohtaisesti hankkeessa syntyneiden osallistavien työkalujen toimintaperiaatteet ja toteuttamisprosessit. Lisäksi suosituksissa määritellään ne asiat, teemat tai toiminnot,

¹⁰ Idealomake on määriteltävissä päätöksentekotyökaluksi, joka on läpinäkyvä, kaikille yhtäläiset mahdollisuudet luova ja osallistava. Lomake sisältää tilan idean/väitteiden kirjaamiselle, äänestysasteikon ja tilan kirjoittaa ideaan liittyviä vahvuuksia ja mahdollisuuksia sekä heikkouksia ja haasteita. Lomakkeessa on varattu tila myös allekirjoituksille. Lisätietoa ks. <http://www.dotmocracy.org>

joihin deliberatiiviset toimintamallit soveltuvat ja ne, joissa niiden käyttöä ei nähdä perusteltuna.

3. Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostaa johdannossa kuvatun deliberatiivisen hallintatavan ideaalin yhdistäminen toimintatutkimukseen, sillä lähtökohtaisesti puntaroivan demokratian mallien kehittäminen sisältää myös toimintatutkimuksellisesti oleelliset osallistumisen ja osallistamisen elementit¹¹. Toimintatutkimusta luonnehtii pyrkimys tutkimuksellisilla interventioilla kehittää yhteiskunnan ja yhteisöjen toimintaa yhteistoiminnallisen ongelmien analyysin ja ratkaisemisen kautta¹². Kansalaisyhteiskunnan roolia osana maanpuolustusta ja kokonaisturvallisuutta ovat olleet kehittämässä yhdessä kansalaiset, turvallisuusviranomaiset ja tutkijat. Asetelma ottaa huomioon sen, että kansalaisyhteiskunnan ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta viranomaisilla ei ole monopolia asiantuntijuuteen tai "oikeaan" tietoon, vaan ratkaisuja pyritään etsimään yhdessä, hyödyntäen eri osapuolten osaamista ja resursseja. Hybridiuhat kohdentuvat paljolti kansalaisiin, jolloin heidän toiminnallaan ja yksilötason resilienssillä on suuri merkitys vasteena uhkiin. Deliberatiivisen demokratian periaatteita noudattaen myös osallistuvan toimintatutkimuksen fokuksessa on tutkimuksellisten interventioiden kautta kehittää siinä mukana olevien toimijoiden tasavertaista kohtaamista. Kohtaaminen tasavertaisina tiedontuottajina ja -omistajina tarjoaa mahdollisuuden myös varsinaisen toiminnan ja tietoisuuden muuttumiseen käsitellyn alla olevista asioista¹³.

Turvallisuuskahviloiden suunnittelu ja toteutus tehtiin yhteistoiminnallisesti tavallisten kansalaisten¹⁴, tutkijoiden sekä turvallisuusviranomaisten kesken. Jokaisen turvallisuuskahvilan markkinoinnissa paikalliset kansalaisjärjestöt ja -verkostot olivat oleellinen osa prosessia levittäen tietoa tehokkaammin kuin esimerkiksi pelkän lehtimainonnan tai sosiaalisen median kautta olisi ollut mahdollista. Turvallisuuskahviloiden varsinaisessa toteuttamisessa turvallisuusviranomaiset toimivat tiiviissä yhteistyössä tutkijoiden kanssa. Viranomaiset toimivat tilaisuuksissa alustajina ja kansalaisten käytössä olevana tietopankkina, osallistuen sitä kautta itsekin puntaroivaan keskusteluun. Tutkijat vastasivat deliberaation toteutumisesta pienryhmien fasilitaattoreina sekä idealomakkeiden kokoajina. Kansalaiset puolestaan olivat kaiken keskiössä keskustelijoina ja puntaroijina, ideoiden tuottajina sekä arvioijina.

Tutkimusaineisto kerättiin touko-marraskuun 2016 kuluessa ja aineistokokonaisuus on

11 Metsämuuronen, J. (2006). Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen käsikirja, Metsämuuronen, J. (toim.), Helsinki: International Methelp Ky, 80–147; Lewin, K. (1946). Action Research and Minority Problems. Journal of Social Issues 2(4), 34–46.

12 Greenwood, D. J. & Levin, M. (2007). Introduction: Action Research, Diversity, and Democracy. Teoksessa Introduction to Action Research, Greenwood, D. J. & Levin, M. (toim.). London: SAGE Publications Ltd, 3–12.

13 Gaventa, J. & Cornwall, A. (2008). Power and Knowledge. Teoksessa The SAGE Handbook of Action Research, Reason, P. & Bradbury, H. (toim.). London: SAGE Publications Ltd., 172–189; Howell, K. E. (2013). Constructivist and Participatory Paradigms of Inquiry: Introducing Action Research. Teoksessa An Introduction to the Philosophy of Methodology, Howell, K. E. (toim.). London: SAGE Publications Ltd, 88–100.

14 Tutkimusprosessin alkuvaiheessa, maaliskuun 2016, Pirkka14-kansalaisraadista koottu kolmen kansalaisen joukko ideoi ja suunnitteli turvallisuuskahviloiden teemoja ja toteutusta (erityisesti Seinäjoen turvallisuuskahvilaan liittyen) yhteisissä videoneuvotteluissa tutkijoiden ja turvallisuusviranomaisten kanssa. He myös reflektivat sähköpostitse turvallisuuskahviloiden toteuttamisen suunnitelmia, kuten osallistujajoukon kokoa, markkinointimateriaalia ja osallistujien rekrytoinnin tapoja. Näin haluttiin vähentää deliberaation ylhäältä-alaspäin -ohjautuvuutta.

kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Tutkimusaineisto

Tekstiaineistot:	Idealomakkeet 71 kpl ¹⁵ + arviointilomakkeet 3 x 6 kpl ¹⁶
	Turvallisuuskahviloiden yhteenvedot 3 kpl
	Viranomaisten vastineet 15 kpl (arvio)
	Muistiinpanot ryhmäkeskustelujen nauhoituksista 88 sivua (nauhoituksia n. 27 tuntia)
	Uutisartikkelit 9 kpl
Haastatteluaineistot:	Osallistujahaastattelut 16 kpl, n. 10 tuntia
	Viranomaishaastattelut 16 kpl, n. 12,5 tuntia

Turvallisuuskahvilaan osallistuneista kansalaisista haastateltavaksi valittiin vähintään yksi henkilö jokaisesta pienryhmästä. Haastateltavien valinnassa pyrittiin tasapuolisesti valitsemaan sekä miehiä että naisia, yhteiskunnallisesti aktiivisia sekä ei-aktiivisia kansalaisia ja turvallisuuskahvilan teemaan sekä positiivisesti että negatiivisesti suhtautuvia henkilöitä. Osallistujahaastatteluja tehtiin kaikkiaan 16 kappaletta ja niistä kertyi nauhoitetta 10 tuntia. Osallistuneiden kansalaisten lisäksi haastateltiin kaikki turvallisuuskahviloihin osallistuneet turvallisuusviranomaiset. Heidän lisäksi pyydettiin erillisiä haastatteluja kokonaisturvallisuuteen ja kansalaisyhteiskunnan rooliin sekä kansalaisosallistumiseen kytkeytyviltä viranomaisilta, jotka eivät olleet aktiivisesti osallistuneet turvallisuuskahviloiden järjestelyihin. Heitä ovat esimerkiksi ministeriöiden ja kuntien virkamiehet, jotka omassa työssään käsittelevät kansalaisyhteiskuntaan ja turvallisuuteen liittyviä teemoja. Viranomaishaastatteluja tehtiin kaikkiaan 16 kappaletta ja niistä kertyi nauhoitetta 12,5 tuntia. Kaikki haastattelut litteroitiin sanatarkasti ja puhekieltä noudattaen.

Tutkimusaineistojen analyysi toteutettiin teoriaohjaavana sisällönanalyysinä siten, että aiemman tutkimuksen pohjalta kansalaisosallistumisen ominaispiirteitä ja ulottuvuuksia sekä turvallisuuden diskursseissa tunnistettuja kansalaisrooleja peilattiin suhteessa tämän tutkimuksen aineistoon. Analyysissä korostuivat osallistumisen itseis- sekä välineellinen arvo, osallistumisen esteet ja turvallisuuskahviloiden jatkokäyttöön liittyvät kysymykset. *Seuraava analyysi on tiivistelmä tutkimushankkeen keskeisistä tuloksista. Tuloksia avataan laajemmin myöhemmin julkaistavassa tutkimusraportissa, jossa analyysi laajenee käsittelemään turvallisuuskahvilan lisäksi kansalaisosallistumisen tematiikkaa yleisemmällä tasolla.*

4. Tulokset ja pohdinta

4.1. Turvallisuuskahvilan tuottama arvo

Turvallisuuskahvilan arvon voi jakaa turvallisuuskahvilan tuottamaan itseisarvoon sekä instrumentaaliseen eli välineelliseen arvoon. Itseisarvolla viitataan sellaiseen

15 Tornion turvallisuuskahvila tuotti 19 lomaketta, Seinäjoen turvallisuuskahvila 24 lomaketta ja Helsingin turvallisuuskahvila 28 lomaketta. Lukumäärät sisältävät myös viranomaisten tekemät kuusi lomaketta. Lomakkeiden sisältö otsikkotasolla on nähtävissä turvallisuuskahviloiden yhteenvedoissa, jotka ovat ladattavissa osoitteessa: www.uva.fi/turvallisuuskahvila. Verkkosivuilta on ladattavissa myös tähän asti saapuneet viranomaisten vastineet.

16 Turvallisuuskahvilaa menetelmänä arvioineet idealomakkeiden väitteet olivat tutkijoiden ennakkoon muotoilemia ja niillä kerättiin osallistujien kokemuksia turvallisuuskahvilasta.

arvonluontiin, mikä muodostuu itse osallistumisprosessissa, kun taas välineellinen arvo korostaa osallistumisprosessin lopputulosta. Aineiston analyysissä itseisarvona nousi esiin erityisesti kaksi tekijää. Ensimmäinen näistä on *turvallisuusviranomaisen ja kansalaisyhteiskunnan välisen sosiaaliseen etäisyyden kiinni kurominen*. Haastatellut turvallisuuskahviloiden osallistujat toivat esille, kuinka turvallisuuskahvila toi viranomaisia lähemmäs kansalaisia. Erityistä oli se, että turvallisuuskahviloissa mukana olleet viranomaiset olivat sellaisia, joita kansalaiset eivät tyypillisesti tapaa keskustelutilaisuuksissa. Osallistujat arvostivat sitä, että viranomaiset olivat turvallisuuskahviloissa aidosti läsnä. Tämän nähtiin antavan viranomaisista sitoutuneen kuvan; viranomaisen oli tällöin "yksi meistä". Viranomaiset arvostivat yhtä lailla turvallisuuskahviloiden osallistujien kohtaamista. Nähtiin tärkeäksi, että viranomaiskenttäkin jalkautuu ja kertoo omasta toiminnastaan. Näin tullaan pois virkapuvun takaa ja annetaan kasvot viranomaistoiminnalle. Toisaalta niin osallistujien kuin myös viranomaisen osalta tuli esille se, että kahviloissa tätä lähentymistä olisi voinut viedä vielä pidemmälle. Turvallisuusviranomaiset itse korostivat, että he olisivat voineet oma-aloitteisesti kiertää pienryhmissä kuuntelemassa keskusteluja ja vastaamassa osallistujien kysymyksiin sekä kysymässä osallistujien mielipiteitä viranomaisia askarruttaneisiin kysymyksiin. Näin ei kuitenkaan toimittu, koska pelättiin liiallista ohjailuvaikutusta. Sen sijaan ryhmät saivat vapaasti kutsua asiantuntijan luokseen. Osallistujat toivatkin omissa kommentissaan esille, että tätä (keskusteluihin uppoutumisen vuoksi) unohtunutta mahdollisuutta olisi voinut hyödyntää paremmin.

Toisena itseisarvona korostuu *keskustelelevamman demokratian edistyminen suomalaisessa yhteiskunnassa*. Osallistujat viittasivat monin tavoin turvallisen keskusteluympäristön syntyyn. Ensinnäkin puhuminen pienryhmissä oli turvatumppaa kuin suuressa joukossa. Ilmapiiri oli toisia arvostava ja tuli tunne, että pystyy olemaan oma itsensä ja olemaan sitä mieltä, mitä on. Keskustelu oli vilpittöntä, eikä siinä koettu olevan poliittista väriä. Muutama haastatelluista osallistujista kertoi olleensa alun perin skeptinen tilaisuuden luonteesta, oletuksen ollessa se, että viranomaiset ovat äänessä ja osallistujat käyttävät vain yksittäisiä puheenvuoroja. Osallistuminen kuitenkin osoitti toisin. Myös viranomaiset arvostivat syntyneitä keskusteluympäristöä. Tilaisuus päästä rauhallisesti keskustelemaan ajan kanssa yhdessä kansalaisten kanssa nähtiin harvinaisena. Osallistujat arvostivat myös sitä, että turvallisuuskahviloissa kuuli erilaisia näkökulmia ja kohtasi toisia ihmisiä. Osallistujat pääsivät keskustelemaan sellaisten ihmisten kanssa, joita eivät omassa arjessaan normaalisti tapaa. Kohtaamiset toivat uusia tuulia omaan ajatteluun. On syytä huomioida, että keskustelelevassa/puntaroivassa demokratiassa on keskeistä, että aikaa keskusteluille on riittävästi. Osallistujien kehittämis ehdotusten joukossa olikin toiveita siitä, että keskustelu-aikaa olisi ollut enemmän, mikä taas olisi mahdollistanut värikkäämpien debattien syntymisen. Kolmas esille noussut itseisarvo, eli *osallistujien voimaantuminen*, kytkeytyy vahvasti edellä esitettyihin tekijöihin. Haastatteluissa esiintyi kommentteja, joissa osallistujat kertoivat tunteneensa turvallisuuskahviloissa itsensä hetken tärkeäksi; tuli tunne, että omalla näkemyksellä on oikeasti merkitystä.

Turvallisuuskahviloiden välineellinen arvo näyttäytyy selkeimmin *kaksisuuntaisena syötteenä viranomaisilta kansalaisille ja kansalaisilta viranomaisille*. Viranomaiset kokivat turvallisuuskahvilan muodostaneen hyvän mahdollisuuden viestiä avoimesti omasta toiminnastaan. Osallistujat kertoivat päässeensä kuulemaan asioista, joista normaalisti ei juurikaan tule kuululleeksi. Menetelmä toi tietoa lähelle ja pääsi kysymään viranomaisilta itseään askarruttavia kysymyksiä. Haasteeksi muodostuu se, että osallistujajoukko on rajattu, jolloin tietoa saa vain pieni osuus väestöstä. Haastatellut toivat kuitenkin esille sen, että osallistujien kautta, heidän viedessään viestiä eteenpäin, tieto leviää myös laajempaan kansalaisyhteiskuntaan. Myös medially nähtiin viestinviejän rooli. Viranomaiset kommentoivat laajasti osallistujilta tullutta syötettä. Turvallisuuskahvilan

nähtiin tuottavan viranomaisille arvokasta tietoa oman toiminnan kehittämiseen. Tämä näkyi erityisesti Tornion turvallisuuskahvilaan osallistuneiden viranomaisten vastauksissa. Viranomaiset saivat tällöin punnittua näkemystä siitä, kuinka torniolaiset kokivat järjestelykeskuksen. Viranomaiset toivat esille, että ihanteellisesti turvallisuuskahviloissa nousee esille sellaisia ajatuksia, jotka virkamiestyössä ovat jääneet huomaamatta tai oivaltamatta. Pääseminen ikään kuin "kansan pulssille" koettiin tervehdyttävänä kokemuksena.

Turvallisuuskahviloiden välineelliseksi arvoksi tulkitaan tässä tapauksessa myös osallistumisen *vaikutus osallistujien turvallisuuden tunteeseen* sekä osallistumisen *vaikutus osallistujien omaan aktiivisuuteen turvallisuustoiminnassa*. Turvallisuuden tunteeseen voi tulkita vaikuttaneen luottamuksen ja ymmärryksen lisääntymisen. Vain yksi haastatelluista kansalaisista totesi, että osallistuminen lisäsi huolestuneisuutta. Muut osallistajat kommentoivat muun muassa, että turvallisuuskahvilaan osallistuminen toi vahvistusta siihen, että viranomaiset ovat valveutuneita ja valmiustila on hyvä. Erityisesti luottamus näytti lisääntyneen viranomaisyhteistyön toimivuutta kohtaan. Osallistujat kertoivat myös alkaneensa ymmärtää paremmin erilaisia uhkia ja hahmottamaan paremmin sitä, mitä kaikkea siviiliyhteiskunnan turvallisuus pitää sisällään. Turvallisuuskahvilan välineelliset vaikutukset heijastuivat myös osallistujien omaan aktiivisuuden tasoon. Vaikka asiasta ei kysytty haastatteluissa, nosti useampi osallistuja esille sen, että oli jollakin tapaa aktivoitunut. Esimerkkejä tästä oli tiedottaminen turvallisuuskahvilassa käydyistä keskusteluista omalla työpaikalla, hakeutuminen Vapepan kurssille, oman varautumisen kehittäminen ja heikkojen signaalien havainnoiminen.

4.2. Turvallisuuskahvilan ongelmakohtat

Turvallisuuskahviloiden ongelmakohtina korostuivat *edustavuuteen* ja *vaikuttavuuteen* liittyvät haasteet. Turvallisuuskahviloiden osallistujajoukon edustavuutta kritisoitiin niin haastatteluissa, viranomaisvastineissa kuin myös turvallisuuskahviloiden lopuksi idealomakkeiden kautta kerätyssä palautteessa. Osallistujien rekrytoiminen oli haastavinta Torniossa, jossa turvallisuuskahvilaan ilmoittautui 22 henkilöä ja heistä saapui paikalle 19. Seinäjoella osallistujia saatiin tavoiteltu määrä (30), joskin osallistujajoukon ikäjakauma painottui selkeästi yli 50-vuotiaisiin kansalaisiin. Lisäksi suurin osa mukana olleista kertoi osallistuvansa aktiivisesti kansalaisyhteiskunnan ja lähiyhteisönsä toimintaan. Parhaiten rekrytointi onnistui Helsingissä, jossa mukaan ilmoittautui 72 asukasta, mikä mahdollisti suhteellisen heterogeenisen osallistujajoukon valinnan. Tuolloinkin selkeä enemmistö kuitenkin suhtautui myönteisesti aseelliseen maanpuolustukseen. Heikon edustavuuden nähtiin johtaneen muun muassa siihen, että eriäviä mielipiteitä ei tullut juuri esille. Osallistujien nähtiinkin olevan samanhenkisiä ja turvallisuusorientoituneita. "Tavallista kansaa" toivottiin enemmässä määrin paikalle. Erityiseksi haasteeksi koettiin yhteiskunnan hiljaisimpien ja hyvinvoinnin notkelmissa olevien mukaan saaminen. Haastatteluissa nousi esille useita ehdotuksia siitä, kuinka ihmisiä saataisiin paremmin osallistumaan. Näitä olivat esimerkiksi kohdennetut kutsut, markkinoinnin jalkauttaminen ja osallistujien satunnaisotanta. Positiivisena asiana nostettiin esille se, että ajan myötä turvallisuuskahviloista voisi tulla säännöllinen ja selkeä osallistumiskanava, jossa pääsee aidosti vaikuttamaan itselleen tärkeisiin asioihin, jolloin ihmiset myös lähtisivät aktiivisemmin mukaan.

Vaikka turvallisuuskahviloiden osallistujat kokivat osallistumisensa hyvin positiivisesti, herätti vaikuttavuuden todentuminen kuitenkin osallistujissa epäluuloisuutta. Väite siitä, että turvallisuuskahvilaan osallistumalla pystyisi vaikuttamaan itselleen tärkeisiin asioihin, sai paitsi neutraaleja ja "en osaa sanoa"-vastauksia (27 %), myös eriäviä mielipiteitä (10 %), kun taas vastaavasti kaikki arviointilomakkeiden kautta mielipiteensä ilmaisseet osallistujat olivat sitä mieltä, että keskusteluissa oli helppo tuoda esille omia mielipiteitä. Vastaavasti 99 % osallistujista piti turvallisuuskahviloiden pienryhmäkeskusteluja

miellyttävänä kokemuksena. Vaikuttavuuden suhteen osallistujat pohtivat, että tullaanko heidän ajatuksiaan huomioimaan; viedäänkö mielipiteet todella osaksi toimintaa? Toivomuksina esitettiin, että viranomaiset istahtaisivat alas turvallisuuskahviloissa syntyneiden ideoiden kanssa ja antaisivat hetken ajatuksen sille, mitä tavallinen kansalainen ajattelee turvallisuudestaan. Osallistujat toivoivat, että viranomaiset seuloisivat toteuttamiskelpoisimmat ideat ja käyttäisivät niitä jatkossa hyödyksi. Myös viranomaiset kantoivat huolta vaikuttavuudesta. Heikon vaikuttavuuden nähtiin vesittävän koko turvallisuuskahvilaidean. Turvallisuuskahviloiden vaikuttavuus voidaan kuitenkin tulkita jo tässä vaiheessa hanketta vähintäänkin keskitasolla olevaksi. Vastaanotetut viranomaisten vastineet ovat olleet punnittuja ja viranomaiset ovat tuoneet esille, että turvallisuuskahvilat ovat aiheuttaneet jo joitakin kehittämistoimenpiteitä. Vaikuttavuuden kannalta merkittäväksi seikaksi koettiin se, että toteutuneista vaikutuksista viestittäisiin kansalaisille paremmin. Vaikuttavuutta voidaan nähdä edistäneen myös sen, että turvallisuuskahviloissa käsiteltävät kysymykset olivat asiakkaana toimivien viranomaisten asettamia. Turvallisuuskahvilan tulosten ymmärtäminen oli tällöin suoraviivaisempaa ja selkeämpää. Tornion turvallisuuskahvilan vaikuttavuuden kannalta positiivista oli lisäksi se, että media uutisoi turvallisuuskahvilassa syntyneistä näkemyksistä ja viranomaisten vastineista poikkeuksellisen laajasti.

Yhtenä havaintona voidaan nostaa vielä esille *viranomaiskielen käyttöön liittyvät haasteet*. Viranomaisten käyttämään terminologiaan tulisikin kiinnittää huomiota myös turvallisuuskahviloissa. Yhdeksi esimerkiksi voidaan ottaa viranomaisten Seinäjoen turvallisuuskahvilassa tekemä idealomake. Lomakkeen teksti oli kirjoitettu siten, että suurin osa osallistujista ei osannut ottaa kysymykseen kantaa. Kommentteissa osa osallistujista kertoikin, että eivät olleet ymmärtäneet mistä lomakkeessa oli kyse. Yllättäen *salassapitovelvollisuuksiin* liittyvät haasteet eivät nousseet aineistossa juuri esille, joskin yksi osallistujista totesi, että hän olisi ehkä voinut esittää viranomaisille enemmän kysymyksiä, mutta hänelle tuli olo, että kaikesta ei voisi kuitenkaan osallistujille kertoa.

4.3. Turvallisuuskahvilan jatkokäyttö ja vastuukysymykset

Niin turvallisuuskahviloiden osallistujat kuin myös haastatellut viranomaiset suhtautuivat myönteisesti turvallisuuskahviloiden jatkokäyttöön. Yhdessä viranomaisvastineessa todettiin osuvasti, haasteet huomioiden, deliberatiivisen demokratian olevan kunnianhimoinen, mutta kuitenkin tavoiteltava maali. Haastatellut viranomaiset toivat esille, että nykyajassa olisi tarve turvallisuuskahviloiden kaltaisille keskustelelevammille toimintamalleille, ja ajatusmaailmasta tulisi "ottaa koppi". Arviointilomakkeiden kautta mielipiteensä ilmaisseista osallistujista 93 % osallistuisi mielellään uudelleen samantyyppisiin tilaisuuksiin ja 89 % oli sitä mieltä, että yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena tulisi järjestää tavallisille kansalaisille tarkoitettuja turvallisuuskahviloiden tapaisia keskustelutilaisuuksia¹⁷.

Haastatelluilla oli monia turvallisuuskahviloiden jatkokäyttöön liittyviä ajatuksia. Esimerkiksi Seinäjoella kunnan edustaja oli toteuttanut alueen järjestötoimijoille "turvallisuuskahvilan jatkot"-tilaisuuden, jossa syvennettiin varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvää keskustelua. Poliisin edustaja nosti puolestaan esille poliisicafé-mallin. Poliisicaféssa asukkaat voisivat käydä keskustelua poliisin kanssa kulloinkin valitusta teemasta ja tuoda esille omia huoliaan ja ajatuksiaan¹⁸. Myös turvallisuuskahviloiden teemaa tulisi puntaroida jatkossa tarkemmin. Esimerkiksi Tornion

17 Yksikään mielipiteensä ilmaisseesta osallistujasta ei esittänyt väitteisiin eriäviä mielipiteitä (eli osittain eri mieltä tai täysin eri mieltä), vaan eriasteista samanmielisyyttä ilmaisevien vastausten lisäksi ilmeni vain neutraaleja vastauksia.

18 Osallistumismalli muistuttaisi Chicagon lähipoliisitoimintaa (community policing) ja sen yhteydessä pidettäviä aluetapaamisia (beat meeting).

turvallisuuskahvilan teema herätti osassa haastatelluista hämmennystä. Järjestelykeskus koettiin suljettuna paikkana, johon on vaikea asukkaiden ottaa kantaa. Osallistujilla olisi ollut enemmänkin halu ja tarve puhua Tornion vastaanottokeskuksesta ja kotoutumisesta, mikä näkyy myös turvallisuuskahvilassa kirjatuiissa idealomakkeissa. Voidaankin kysyä, oliko kyseessä ristiriita sen suhteen, mitä viranomaiset halusivat kysyä asukkailta, ja mistä asukkaat olisivat todellisuudessa halunneet keskustella. Tornion turvallisuuskahvilaan liittyen haastatellut pohtivat myös sitä, olisiko turvallisuuskahvila pitänyt toteuttaa silloin, kun "tilanne oli päällä". Tällöin asukkaat olisivat olleet ehkä aktiivisempia osallistumaan. Kaksi asiaa kommentoinutta osallistujaa oli kuitenkin skeptisiä sen suhteen, että viranomaiset olisivat olleet yhtä vastaanottavaisia järjestelykeskuksen ollessa vielä täydessä toiminnassa. Viranomaisten kommentit tuovat osallistujien skeptisyydelle osittaista vahvistusta.

Osallistajat ja viranomaiset nostivat esille lukuisia teemoja, joiden tiimoilta voisi jatkossa toteuttaa turvallisuuskahviloiden kaltaisia tilaisuuksia. Erityisesti maahanmuuttoon ja turvapaikanhakijoihin liittyvät teemat nousivat esille. Muita teemoja olivat muun muassa varautuminen, kyberturvallisuus ja katuväkivalta. Osallistajat kertoivat, että varsinkin sellaiset teemat, joista ihmisillä ei välttämättä ole ymmärrystä ja jotka herättävät vahvoja tunteita ja pelkotiloja, olisivat sopivia turvallisuuskahviloissa käsiteltäviksi. Viranomaiset näkivät turvallisuuskahviloilla mahdollisuuksia toimia esimerkiksi debriefing-tilaisuuksina vakavien kriisitilanteiden jälkeen ja kansalaisviranomaiskriisiryhmäajatteluna nopeasti kehittyvissä ilmiöissä. Kommenteissa tuotiin kuitenkin esille se reunaehto, että varsinaiseen akuuttiin operatiiviseen päätöksentekoon turvallisuuskahvilan kaltaiset menetelmät eivät ehdi mukaan.

Turvallisuuskahviloiden jatkokäytön kannalta yksi keskeinen kysymys on se, kuka kantaa jatkossa vastuun turvallisuuskahviloiden toteutuksesta. Kysymys jakoi haastateltujen viranomaisten näkemyksiä. Mainittuja tahoja olivat muun muassa kunnat, tulevat itsehallinnolliset maakunnat, aluehallintovirasto ja sisäministeriö. Myös teema vaikutti näkemyksiin. Esimerkiksi, jos kyseessä olisi edellä mainittu poliisicafé, olisi vastuu tällöin poliisilla. Laajemmin turvallisuutta käsittelevä tilaisuus olisi taas pikemminkin toteutettavissa kollektiivisen vastuun kautta. Järjestämisvastuun nähtiin myös voivan kiertää viranomaiselta toiselle. Aluehallintovirastolle turvallisuuskahvila nähtiin työkaluksi, jolla voisi luoda tilannekuvaa siitä, mitä alueen ihmiset ajattelevat turvallisuusasioista. Tämä sopisi aluehallintovirastojen tehtävään vastata turvallisuuteen liittyvästä kokonaiskoordinaatiosta ja tulevaisuudessa maakuntien työkaluksi koordinoita monialaista turvallisuutta, joka ulottuu kuntiin ja kansalaisiin jakamattomana, viranomaisten näkökulmasta siis yhteistoimintana. Myös Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta nostettiin esille. Turvallisuuskahvila voisi olla osa MTS:n vuosittaista toimintaa, toimien perinteisten kyselyjen rinnalla punnittua kansalaismielipidettä kartoittavana työkaluna.

On myös syytä pohtia turvallisuuskahvilan toteutukseen tarvittavien resurssien määrää. Toteutuksessa mukana olleet viranomaiset eivät kokeneet työmäärää kovinkaan suurena. Koska taustalla oli tutkimushanke, näkyi työmäärä enemmänkin tutkijoiden aikaresurssien käyttönä. Yhden turvallisuuskahvilan toteutuksen osalta voidaan arvioida seuraavankaltaisia ajallisia ja rahallisia resurssitarpeita. Suunnittelu vaatinee noin 1-3 tapaamista ja sähköpostiyhteydenpitoa. Markkinointi ja osallistujien valinta vie noin 2 viikkoa, kustannusten ollessa 1000-1500 € (esim. lehtimainos ja Facebook-mainonta). Markkinointiin käytettyjen resurssien määrä riippuu kuitenkin toteuttavan organisaation olemassa olevasta tiedotuskapasiteetista. Turvallisuuskahvilan tarjoilut ovat noin 300 € ja fasilitaattoreiden palkkiot ja mahdolliset matkakulut noin 300-400 € / henkilö. Turvallisuuskahvilan yhteenvedon kirjoittaminen ja vastinepyyntöjen lähettäminen vievät yhteenvedon laajuudesta riippuen 1-2 työpäivää.

Turvallisuuskahviloiden toteutuksessa käytännön asiat, kuten tilat ja tarjoilut, oli

kohtuullisen helppo organisoida. Jatkototeuttamisen haasteiksi muodostuivat viestintä ja ennen kaikkea se, mistä tutkijat turvallisuuskahviloissa vastasivat. Esimerkiksi yksi haastateltu viranomais- tai esille sen, että jos hän lähtisi itse toteuttamaan turvallisuuskahvilaa, menisi toteutus pieleen, jos fasilitaattoreina toimisi hänen henkilökuntaansa. Jatkototeutuksen kannalta tärkeä toimenpide olisi tällöin luoda "fasilitaattoripooli", josta koulutettuja ja käsiteltävän teeman kannalta neutraaleja fasilitaattoreita saisi aina tarvittaessa käyttöön. Haastatellut viranomaiset kuvasivat valmiuksiaan turvallisuuskahviloiden toteutukseen eri tavoin. Esimerkiksi puolustusvoimien edustaja totesi erilaisten tilaisuuksien järjestelyn olevan heille automaatio, joten turvallisuuskahvilankin järjestämisprosessi näyttäytyy varsin kevyenä. Lisäksi toinen puolustusvoimien edustaja totesi, että ensimmäisen toteutuskerran työmäärää lisäsi se, että menetelmä oli vielä uusi, jolloin aikaa meni muun muassa ylimääräiseen sähköpostiviestittelyyn. Sen sijaan kyvykkyyttä ryhmien fasilitointiin ei edes puolustusvoimien organisaatioilla ole.

5. Loppupäätelmät

Turvallisuuskahviloilla on potentiaalia vahvistaa kansalaisten roolia maanpuolustuksen ja turvallisuuden toimialoilla. Kansalaisten rooli kehittyisi objekteista oman turvallisuutensa subjekteiksi. Tällöin voidaan puhua esimerkiksi valmiussuunnittelusta, jota tehtäisiin yhdessä kansalaisten kanssa, ei heidän puolestaan. Viranomaiset pääsisivät "kansan pulssille". On syytä huomioida, että turvallisuuskahvilat korostavat kaksisuuntaisen vuorovaikutuksen merkitystä. Tällöin viranomais- ja kansalaisosapuolet eivät pelkäävät välitä tietoa, vaan he myös vastaavat toisilleen. Toteutetuissa turvallisuuskahviloissa tämä toteutui paitsi turvallisuuskahviloissa käydyissä viranomaisten ja osallistujien välisissä keskusteluissa, myös viranomaisten virallisina vastauksina turvallisuuskahviloiden tuotoksiin.

Kun tarkastellaan turvallisuuskahviloiden panos-tuotos -suhdetta, tulee myös turvallisuuskahviloiden tuottamalle itseisarvolle antaa merkittävä arvo. Itseisarvo voi joissakin tapauksissa nousta jopa välineellistä arvoa oleellisemmaksi. Tämä korostunee entisestään eriarvoisuuden kasvaessa suomalaisessa yhteiskunnassa ja yhteiskunnallisen keskustelun polarisaation lisääntyessä. Kokonaisturvallisuuden kannalta on tärkeää, että luottamus niin viranomaisiin kuin myös kanssakansalaisiin on vahva. Turvallisuuskahvilat mahdollistavat sellaisen tilan synnyin, jossa mahdollistuu toisten ihmisten kohtaaminen ja asioiden aito puntarointi turvallisessa keskustelu-ympäristössä. Tämä on kuitenkin kytköksissä turvallisuuskahviloiden vaikuttavuuteen eli siihen, kuinka viranomaiset reagoivat kansalaisten mielipiteisiin ja ideoihin. Näennäisdemokratian luominen olisi karhunpalvelus suomalaisen kansalaisyhteiskunnan kehittämiseksi.

Edustavuus on turvallisuuskahviloiden keskeisin haaste, mutta ei kuitenkaan ylitsepääsemätön ongelma. Koskaan ei voi saada kaikkia osallistumaan, eikä sen pitäisi olla tavoitteenakaan. Pohjimmiltaan ilmiössä on kyse koko suomalaisen osallistumis- ja keskustelukulttuurin muutoksesta, niin kansalais- ja viranomaistoiminnassa kuin poliittisessa päätöksenteossakin, eikä muutos tapahdu koskaan hetkessä. Turvallisuuskahviloiden kaltaisilla toimintamalleilla on potentiaalia saada yhä useampia suomalaisia käsittelemään maanpuolustukseen ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä luontevasti osana jokapäiväistä arkeaan. Mahdollinen omatoimisuuden sekä yhteisöllisyyden lisääntyminen ja kansalaisyhteiskunnan vahvistuminen heijastuvat puolestaan yhteisöjen sosiaaliseen resilienssiin, joka voidaan nähdä väestön toimintakyvyn ja henkisen kriisinkestävyuden vahvistumisena. Kansalainen muuttuu turvallisuustoiminnan kohteesta vastuulliseksi kanssatoimijaksi.

Tutkimuksen perusteella on mahdollista tuotteistaa turvallisuuskahvila siten, että eri hallinnonalat yhdessä tai esimerkiksi tuleva maakunta kykenee sen toteuttamaan. Jotta kuvatut haasteet osallistujien rekrytoinnissa ja tulosten vaikuttavuudessa kyetään

ylittämään, tutkimushankkeen tulokset ja toteutettujen sekä tulevien turvallisuuskahviloiden dokumenttiaineistot (keskusteluiden yhteenvedot, viranomaisvastineet jne.) olisi hyvä koota näkyvän turvallisuustoimijan, kuten Turvallisuuskomitean alle, esimerkiksi linkkeinä verkkosivuille.

6. Tutkimuksen tuottamat tieteelliset julkaisut ja muut mahdolliset raportit

Julkaistut:

- Raisio, H. & Virta, S. (2016). Kansalaisraati turvallisuudesta – Turvallisuuden kontingenssit ja deliberaation mahdollisuudet. *Hallinnon tutkimus* 35(3), 223–236

Tekeillä olevat:

- Raisio, H., Puustinen, A., Hyytiäinen, M. & Wiikinkoski, T. (julkaisun tavoiteajankohta 1-2/2017). Puntarointia turvallisuudesta ja maanpuolustuksesta: Näkökulmana deliberatiiviset turvallisuuskahvilat. Vaasan yliopiston selvityksiä ja raportteja -sarja
- Puustinen, A., Hyytiäinen, M., Wiikinkoski, T. & Raisio, H. (julkaisun tavoiteajankohta syksy 2017). Kuntien rooli kokonaisturvallisuudessa. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja*.
- Raisio, H., Puustinen, A., Vartiainen, P. & Virta, S. (julkaisun tavoiteajankohta syksy 2017). Public Deliberation on National Defence and Societal Security: Opportunities and Obstacles. *Security Dialogue -journal*.
- Vieraskynäkirjoitus Helsingin Sanomiin, kevät 2017
- Turvallisuuskahvilamenetelmän kuvaus www.participedia.net -verkkosivustolle, kevät 2017